

KANUN ADAMININ “DEHŞETENGİZ” EMEKLİLİK SAATI

Dr. Sinan Çaya (*)

ÖZET

Polislik mesleği, bütün zorluklarına rağmen; bireye yetki, imtiyaz duygusu, şeref ve bütün bunlar dolayısıyla bir tür görev hazzı bahşeden; âdeta bir sevgi uğraşısıdır. Emekli sıfatıyla mesleğe vedâ etmek, işte bu itibarla fevkalâde zordur. Emekliliğin giderek yaklaştığı zamanlar dahi polis için çok hassas, kritik ve duygu yüklü bir safhayı temsil eder. Öyleyse, zamanı geldiğinde, polis emekliliğe hem kişisel olarak gereğince bir psikolojik hazırlanma gerçekleştirmelidir hem de teşkilât bu noktada mensuplarına, mümkünse ilgili bazı kurslar yoluyla, sivil hayata yumuşak ve sarsıntısız bir geçiş istikametinde yardımcı ve yönlendirici olabilir.

Anahtar Kelimeler: Polis, polislik, şeref, yetki, imtiyaz, emekli, emeklilik, bunalm.

ABSTRACT

THE “HORRIBLE” RETIREMENT HOUR OF THE LAW-ENFORCE

Despite all the hardships it entails; the policeman’s profession constitutes an almost beloved occupation providing the individual with authority, feelings of being privileged, honor and accordingly a sort of work pleasure. It is just on those grounds that it is extremely difficult to part with the job as a retiree. Even the times when retirement is approaching represent a delicate, critical and emotion-rich stage. Therefore; when the right retirement time arrives, on one hand a policeman should prepare oneself psychologically for the retirement in a proper manner and on the other hand, the organization may in that respect be helpful and orienting, if possible through convenient courses, in establishing a smooth and problem-free transition onto civilian life.

Key Words: Policeman, police work, honor, authority, privilege, retiree, retirement, crisis.

---

* Marmara Üniversitesi Öğretim Görevlisi, Adli Bilimler Uzmanı

GİRİŞ

Emeklilik aslında hayatın yaşanması gereken bir safhasıdır ve o günlere erişmek bir anlamda artık rahat etmek demektir; dahası belli bir ömür çizgisine ulaşmanın bahtiyarlığını da içermektedir. Emeklilik hakkını elde edememiş kişilerin halleri maatteessüf çok hazindir ve onların, üç aylığını muntazaman alanlara nasıl gıpta ettiklerini ancak bilen bilir.

Bütün bu gibi olumlu mülâhazalara rağmen “te-kaiüt” olmanın insandan alıp götürdükleri de inkâr edilemez. Getirilene nispetle bu götürülerin ağır basması, bazı meslek erbâbı için daha belirgindir ki emniyet mensupları bu tasnifte en başta gelenlerdendir.

Polisin emekliliğini zor kılan gerekçeler birden fazladır. Daha da önemlisi, “bazı şeylerin şüyü’ vukundan beterdir” atasözündeki gibi emeklilik henüz adım adım yaklaşmakta iken de, görevdeki son zamanların tadını tuzunu giderek olumsuz anlamda etkileyebilir.

Üniformadan Soyutlanış

Polisin diğer mesleklerin çoğuna nazaran başlıca emeklilik travması resmî elbisesinden ⁽¹⁾ kopmasıdır. Bu resmî elbise her şeyden önce onun toplumsal statüsünü (orun, mevki) etrafa karşı görünür kılmaktaydı ki bu çok özel bir durumdur. (Bilindiği gibi hak etmeden polis elbisesi giymek kanunen suçtur ve anılan kanun da bu elbisenin imtiyazını tescil ve teslim etmiş olmaktadır).

Zaten üniformalı mesleklerin sahipleri, hem de evrensel düzeyde, kendilerini ister istemez meslekleriyle özdeşleşmiş (aynileşmiş / *identified*) görürler. Sosyoloji kuramcısı Cooley’in tanımladığı ünlü ayna-benlik (*looking-glass self*) algısı icabı, başka türlü de olamaz; zira *etraf* onları birey değil; polis, zâbita, astsubay vs. olarak görür ve kendileri de sırf o sıfatlarla algılandıklarının giderek farkına varırlar.

Bir yazar anılan durumu Amerika özelinde şöylece tespit ediyor: *Her polis size benzer bir öyküsünü nakledebilir. Bir partide kendisi misafirlere takdim edildiğinde, gürültüyle eğlenenler arasında hemen bir ritim sönüşü ortaya çıkıvermiştir; çünkü onu, sadece ahlâkî yetkenin bir temsilcisinden ibaret görmüşlerdir; yahut bir sosyal ortamda onu esir alan bir kızgın sivil, kanun adamlarına karşı duyduğu içerlemeyi, gücün istismarını, araba park etme konusundaki mahallî ku-*

ralları kendinden geçerek anlatmağa koyulmuştur (Baker 1985: 174).

Emeklilik arifesinde bir devriye polisinin anlatıldığı Mavi Şövalye (*the Blue Knight*) romanının ilk ve en son sayfaları, kahramanın göğsündeki armayı parlatmasıyla mühürlenir. Rozet, nişan, şilt vs. satan yaşlı hırdavatçı Rollo; her zamanki gibi bu ritüel sayılacak eylemi aynı titizlikle yapar.

Üniformanın mütemmim cüzü bu armalar, aslında “komşunun tavuğu komşuya kaz görünür” Türk atasözündeki gibi; belki sahip olmayanın sahibinden de ziyade yücelttiği bir alâmet-i farikalardandır (*coat of arms*).

Baker (1985: 20) de bu noktaya değiniyor: *Mezuniyette ellerini kaldırıp ciddi bir yemin töreni yaparlar. Her biri parlak bir metal arma edenir ki asla umduğu kadar ağır çıkmaz. Bir de tabanca takar ki kemerinde bizatihi kaderi gibi ağırlaştıkça ağırlaşır. Belediye başkan, polis müdürü, eş dost onları tebrik eder. Artık birer polis olmuşlardır.*

Emeklilik, şahsiyeti esasen mesleki mevki veya geliriyle özdeşleşmiş kişi için de bir meseledir (Kaplan, Sadock & Grebb 1994: 797). Hem otoriteyi somut biçimde temsil eden hem toplu taşıma araçlarında bedava seyahat hakkı getiren polis kimlik kartının ⁽²⁾ elden çıkması da üniformadan ayrılışı tamamlayıp perçinler.

Joseph Wambaugh’un bir başka polis romanında—külliyyatının yarısını okuduğumdan başlığından emin olamıyorum— emekliliğe geçmiş bir polis, malûlen emekliliğine ramak kala tebdil havaya çıkmış bir meslektaşından bahsederken onun meslekteki son demlerine özenerek şöyle der: “O hâlen polis kimlik kartını teslim etmiş değil; icabında [şimşek çaktırırcasına] çıkartıp gösterebilir o kimliğini!” (İngilizce’de *flash* fiili şimşek çağrışımını da zimnen verir).

Evet, özenilen en son demler ve sonunda vakitli bir emeklilikten daha da travmatik bir vedâ! *Emekliliğe intibak bilhassa hazırlıksız kişiler için en zordur. Kişi mecburen vakitsiz veya malûliyet yüzünden emekliliğe yürür ise birçok olumsuz reaksiyonlar yaşar* (Kaplan, Sadock & Grebb 1994: 797).

² Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Polis Laboratuvarları Forensics Şubede görevli iken, koli bölümünde ihtisaslaşmış orta yaşlı bir polis memuru, bazen çay sohbetlerinde, emekli olduğunda kimlik kartını idareye teslim etmeyeceğine dair mırın kırın ediyordu. Duyanlar da tebesüm edip susuyorlardı. Onun bu hususta, tıpkı çocuklaşırçasına, psikolojik savunma mekanizmalarından biri olan regresyon (gerileme / tereddi) durumuna yalpalaması, taşıdığı kimlik kartına ne derece kıymet verdiğini ortaya koyuyordu. (Bendenize gelince; baş asistanlığında ailevi sebeplerle Emniyet’ten istifa etmek suretiyle, ileri yaşlarda bir emeklilik travmasını, hiç bilmeden savuşturacağım varmış meğer!). s.ç.

¹ Bu noktada demiryolcu, itfaiyeci, belediye zâbitası, gümrük veya orman muhafaza memurları gibi diğer üniformalı meslek sahipleri ve tabii en başta askerler de emeklilikte üniformayı terk etme noktasında aynı burukluğu polislerle paylaşırlar. s.ç.

Müdahale Hakkının Kaybı

Polis kabahat ve uygunsuz durumlarda ilgili kişilere karışma konusunda hem mecburiyet hem de yetki taşır. (Ağır bir cürüme şahit olma hâlinde ise her hangi bir vatandaş kanunen müdahale yetkisini haiz olur). Bu yetkiyi kullanma giderek mekanikleşir ve alışkanlık ⁽³⁾ hâline dönüşür. Yetkinin son bulmasıyla, tabiatıyla bir boşluk ortaya çıkar.

Bir olaya müdahale hakkının kaybı, galiba sivil polisler için biraz daha önemli bir psikolojik mesele olarak ortaya çıkmaktadır. Resmî polisi görünce basit bir vukuatın tarafları kendilerine çeki düzen verip ayrılırlar. Zaten genelde şüphe götürecek bazı sebepleri bulunan kişiler, polisle karşı karşıya kalmamak için gerekli manevraları da yapabilen insanlardır. Ancak bir sivil polisin sürpriz biçimde kendisini tanıtıp bazı durumlara el koyması söz konusudur.

Algılanmış İtibar Azalışı

Polis önceden mesleği dolayısıyla çevrede yaşantıladığı (*erleben / to experience*) itibarın aynısını emeklilikte asla ve kat'a göremeyecektir ⁽⁴⁾. Toplumda birçok kişinin, itibar edecekleri süjelerini içsel bir yönelişten ziyade müraice dürtülerle ve bazı içten pazarlıklar yoluyla belirleyip seçtikleri gerçeği nasıl yadsınabilir ki? Nasrettin Hoca'nın "ye kürküm ye" fıkrasında bu durum ne de güzel ifade edilmiştir! İşte bu vesileyle yaşanan ders; çokluk, emekli polisin izzetini (özsaygı) ona göre etkileyecektir. İnsan sosyal bir varlıktır ve nesnel gerçekliği algılayışı bir etkileşim sonucu gerçekleşip kendi öznelliğinin algısı da bu süreç içinde sürekli inşa olur ⁽⁵⁾. Birçok yaşlı için emeklilik

önceki iş taahhütlerinin mesuliyetinden boşa çıkma ve hobiler kovalama anlamına gelirken; bazıları için ise, hele ekonomik sorun veyahut özsaygı kaybı yüzünden bir gerilim vakti olabilir (Kaplan, Sadock & Grebb 1994: 73).

Yaşlı emeklilerin anılara baston misâli yaslanmaları, etkin ve parlak günlerindeki başarılarını demlene demlene anlatıp övünme ihtiyacı duymaları, bu gibi noksanlık duygularını bir dereceye kadar telâfi çabalarıdır.

Görev Yoldaşlarından Ayrılış

Polisin emekliliğinin bir güç yanı da görev arkadaşlarından kopuştur. Bilindiği gibi bütün dünyada polislikte tehlike ve güçlükler vesilesiyle meslektaşlarla dayanışma diğer bütün mesleklerde olduğundan farklı ve güçlü ⁽⁶⁾ bir derecededir. Dahası, polisin sosyal çevresi esasen yine başka polislerden ibarettir.

Polis memurlarının çoğunluğu münhasıran sadece birbirleriyle görüşürler. Bir polisin buna dair ilk açıklayıcı sebebi, görevin davranışa etkileyen olağan dışı çalışma takvimidir. Değişen nöbet saatleri (vardiya) ile beklenmedik fazla mesailer onu, düzenli bir tempoda çalışan diğer vazifelilerden soyutlar. Yemeğini olmadık saatlerde ve soğuk yer. Hafta istirahati hafta sonundan gayri günlere düşer. Antant kaldığı buluşmalara üst üste gidemeyince sivil tanıdıklar onu gözden çıkartırlar. Çoğu polis size sivillerle iştiğal etmeyişlerinin gerekçesi olarak şunu söyler: Polisin hayata, iş kavramına ve topluma bakış tarzını şekillendiren ve tutumlarını belirleyen görev baskısını ancak bir başka polis anlayabilir (Baker 1983: 175).

Yazar buna rağmen örgütte ırkçılık ve bayanları dışlama ve ayrımcılık veya tâcize tâbi tutma uygulamalarının varlığını da teslim ediyor ve bir çelmece (paradoks) uyarınca, o ünlü yoldaşlığın bir başka veçhesiyle de bireysel düzeyde pamuk ipliğine bağlı olduğunu belirtiyor: *Bir polis memuru bir soruşturma geçirmeye görsün veya bir isnada uğramaya görsün; hemen o*

³ Lisans öğrencisi iken bir sınır kapısında bir yaz işi bulmuş-tum; bir gün saatlerce yolcusunu bekleyen bir sivil polisle bir sohbetimiz olmuştu. Batı Anadolu'da bir şehirde görevliydi. Bir aralık kendisinin âdâb-ı muâşeret (görgü kuralları) ve hijyen konusunda çok hassas olduğunu, meselâ tırnakları uzun bir lokanta garsonunu veya önlüğü kirli bir aşçıyı usulca uyararak gibi alışkanlıkları bulunduğunu da anlatmıştı. Bu itiyatların geliştirmiş olmasını da; polisin; belediye memuru, gardiyan vs. gibi bütün özel zâbitalardan farklı ve bir anlamda hepsinin fevkinde bir genel zâbıtâ oluşuyla gerekçelendirmişti. s.ç

⁴ Bir asker arkadaşım bir gün askerî gazinoda, koyu bir semaver sohbeti yârenliği havasında, bana merhum baş komiser kayın pederini anlatmıştı. Meslekte son yıllarımı Beyoğlu ilçe bölgesinde geçirmiş. Saygı görme açısından çok tatlı izlenimler biriktirmiş. Arkadaşım, kayın pederinin emekliliğindeki sükût-u hayaline değinirken "tabî bütün o itibar onun kendisine değil ama polisliğine" diye çok mânidar bir özetleme de getirmişti hayıflanmış ses tonuyla... s.ç

⁵ Aksi yönde de yine koşut bir oluşum söz konusudur. Birçok akranlarınca hafife alınan bir memur, hasbelkader bir şeflik pozisyonuna terfi ettirildiğinde, çabucak yeni rol (işpayı)

beklentilerine uygun davranış kalıpları içine girer. Daha titiz giyimli, daha dikkatli konuşan bir insan kisvesine bürünür. Rahmetli annem sınıf öğretmenliğinde kılğısal (pragmatik) bir disiplin çözümü olarak, sınıfın yaramaz ama güçlü kuvvetli öğrencisini mümessil yapıp ona sorumluluk ve yetki verirdi. Çocuk da hemen yeni rolüne intibak ederdi. s.ç

⁶ Lisans öğrenciliğimde bir yaz işinde Kapıkule sınır kapısında çalışırken bir gece vardiyası sonunda uzaktan tanıdığım bir pasaport polisini ağlamaklı halde gördüm. Yüzüne dikkatli bakınca bir izahat getirdi: "Telsizden bir haber geldi. Sultanahmet Meydanı'nda bir meslektaş bir turist bıçaklamış. Şüpheli hâli varmış. Tam üstünü aramağa yeltenirken... Bir gücüne gitti ki! Ağladım durdum işte!". Ben bu meslek dayanışmasına orada hayran kaldım. s.ç

kardeşlik birliğinden aforoz ediliverir! Tedai (çağrısım) yoluyla bir zan ihtimalinden sakınmak üzere onu kendi başına bırakıverirler (Baker 1985: 177).

Tüm Emeklilerle Ortak Sorunlar

Münhasıran polisin yaşadığı emeklilik zorluğuna ilâveten bütün emeklileri kuşatan belli bir vazife ve meşguliyetten boşa çıkışın getirdiği güçlük de bahse değer. Ancak bunun telâfisi, esasen bazı hobilere yönelmek suretiyle daha kolay mümkündür ve “elle gelen düğün bayram” atasözü misâli bir durumdur.

Emeklilik yeni bir hayat tarzına uyarlanma ile birlikte yeni görüşler ve ilgiler geliştirmeyi gerektirir. Erkek için bu safha, kişilik statüsünde bir değişiklik itibarıyla kadının menopozunu andırır. Anılan değişim genelde tekrar [çocuk misâli] bağımlı duruma geçişi ve dolayısıyla o dönemden kalakalmış çözümsüzlük takılışlarını veya bastırılmış halleri yeniden gündeme getirmeyi temsil eder (Solomon & Patch 1974: 609).

Türk tiyatro ve gölge oyunu tarihinde kıymetli eserlerin sahibi merhum Metin And (1927–2008), bir ekran sohbetinde bir anısını nakletmişti. Ailece bir eve gezmeğe gitmişler. Evin reisi emekli havacı general cam köşesinde melûl mahzun oturup düşünüyormuş. Yazar, onun hâline üzülmüş ama ibret de almış. Tek bir şey belleyip kalmanın ve hep onu yapmak ihtiyacının ne kadar tehlikeli olabileceğini bu örnekte görmüş.

Aslında polisin görevi Baker’in deyimiyle zaten “Hollywood yanılsamaları”ndaki (*Hollywood illusions*) gibi heyecan verici olmaktan çok iraktır. *Dedektif’in düşüncesine göre onun dünyası kamuoyunun sandığından çok daha az şaşaalı bir dünyadır* (Baker 1985: 99). Öyleyse bu kapsamda emeklilik yoluyla çok fazla şey yitirmemiştir desek yeridir.

[Amerika’da] ortalama polis memuru yirmi yıllık görev süresinde silâhını hiç ateşlemez. Bazıları (eğer gidiyor ise) atış poligonu dışında nâdiren silâh çeker ama silâh hep ortadadır. Ya kalçadan sarkıyordur ya cırcırtlı bir kılıfta ayak bileğine bağlıdır. Gece yatağın yanındaki komodinin üzerinde veya çoğunlukla yastığın altındadır. Tabanca bir ego şişiricidir (Baker 1985: 143).

İlginçtir. Birinci Körfez Savaşı ile ilgili 2005 yapımlı realist bir filmde (senaryosu bir hâtrata dayalı olan *Jarhead*) savaştaki asker için de benzer bir konu bir yan tema olarak ele alınmıştır. Keskin nişancılık

⁷ Polis Laboratuvarında çalıştığım günlerin birindeydi. Mesai arkadaşlarından biri biraz da ortaya atarak bir diğerine sordu: “Millî piyangoda faraza büyük ikramiyeyi kazansan mesleği bırakır mıydın?”. Öbürü “kim bilir?” diye biraz düşünürken, bir başka arkadaş onun nâmına cevapladı: “Bırakamazsın işte! Bal gibi biliyorum. Geçemezsin meslekten. Kıçına bir tabanca geliyor ya! Asla geçemezsin!”. s.ç.

eğitimi alan iştihalı deniz piyade Swofford ve arkadaşlarının epey zamanları sırf çöle alışma eğitimiyle ve can sıkıntısı ve gurbetin bunalımlarıyla geçip gider. Nihayet sıcak çatışmada kendi uçaklarının dost ateşine mâruz kalırlar. Gece karanlığında Swofford ve gözlüklü Troy ateşe verilmiş kuyulardan fıskıran petrol yağmuru altında yollarını kaybederler. Birliği tekrar bulduklarında bir gece partisi söz konusudur. Eğlenen askerler yeni gelenlere harbin bittiğini bildirirler. Swofford gözlüklü arkadaşına, tüfeğini bir kere bile ateşlemediğini söyleyince diğeri şimdi ateşlemesini söyler. Onun başlatmasıyla beraber, diğere tetik çekmemiş askerler de havaya atışa başlarlar.

Bir Romandan İzlenimler

Eski Los Angeles polisi ve —polisiye değil— polis yazarı Wambaugh, önceden de değindiğimiz *Blue Knight* adlı eserinde, polisliğin birçok veçhesine el atmakla birlikte esas tema olarak emeklilik öncesi duygu ve düşünceleri işlemiştir.

Sene 1970’ler, ortam Los Angeles’tir. Romanın kahramanı Bumper Morgan otuzunda mesleğe girmiş ve yirmi yılı doldurmasına sadece günleri kalmış bir arabalı devriye polisidir. Olayları birinci tekil şahıstan kendi ağzından anlatır. Yeni bayan arkadaşı Cassie adında bir dul Fransızca öğretmenidir. San Francisco’da bir okulla anlaşmıştır.

Kendisi de orada bir özel güvenlik âmirliği ayarlamıştır. Birlikte gidip orada evleneceklerdir. Emekli olmak üzere bulunduğunu bu kadından başka bir de Meksika asıllı eski arkadaşı Cruz biliyordur. Arkadaşı onun aksine ufak tefektir. Evli ve birkaç çocukludur. Zayıf İngilizcesi’ne rağmen *sergeant* rütbesine çıkabilmiştir. Bumper’a hep devriye muntkasının bu koca adamı bir yapışkan fâhişe —İspanyolca *puta* kelimesini kullanır— gibi çektiğini söyler.

Cassie ile izdivaç fırsatına bodoslama atlayıp artık bu işten vazgeçmesini teşvik eder Bumper’a. Yaşı, bir devriyeci için çok ileridir artık ne de olsa. Bumper Cuma günü izne ayrılıp emeklilik işlemini uzaktan kumanda ve sürpriz biçimde halledecektir.

Devriye bölgesinde bütün esnafın ve sokak insanlarının tanıdığı, kilolu, güçlü kuvvetli, iştihası müt-hiş bir emektar polis memurudur o. Gıda satıcıları ondan para almasalar da garsonlara bahşiş bırakır. Aynı yerden üst üste sebeplenmekten kaçınır; fasılalarla uğrar. Muhbirlerine kendi cebinden ödeme yapar. Ara sıra ağzına hazım tabletleri atar. Gerilim altında mide şikâyetleri daha da depresir.

Gençliğinde evlenip boşanmıştır. Yalnız yaşadığından görev aynı zamanda onun için bir aile yuvasına da bir ikâme işlevi görür. Polisliği her şeyidir ve egosu biraz şişkincedir. Şimdi siyah-beyaz devriye aracını tek

başına sürüyor ise de zaman zaman ortaklarla iki kişilik devriyede çalıştığı olmuştur.

Bu meyanda bazı acemileri göreve alıştırmış, ısıtmış, yönlendirmiştir ki okuyucuyla konuşurken o gençleri âdeta kendi erginlediği ⁽⁸⁾ (tekris / *initiation / rites de Passages*) kanaatını yansıtır; çünkü onlara *Bumperize* polisler der; yani onlar orta yaşlı Bumper Morgan'ın rahle-i tedrisinden geçerek *bumperize* edilmiş gençlerdir!

Son günlerde bazı kötü durumlar ortaya çıkar. Bir nümayiş grubuna tek başına yollanır ve takviye gelene birkaç militan ile ileri geri konuşup sesinin teybe alındığını fark eder. Bir ajanın o teyp kasetini ele geçireceğini öğrenince rahatlar ve ajanın âmirine minnettar kalır. Ruhsatsız tabancası var diye otelde tutukladığı bir eğri büğrü iş sahibi mahkemeye çıkarken Bumper'a da tanıklık etmek düşer. Bazı kestirme gidişler yasal boşluklar bıraktığından (bu polis davranışı rutin sayılır bir uygulama gibi geçerli olduğu halde) "işbu" duruşmada bir şekilde ortaya çıktığından; hâkime hanım onu sonradan yeke yek haşlar amma yalan yeminden kovuşturmayaya gitmez.

Bir kanunsuz müşterek bahişçi hizip için ahlâk zabitasının düzenlediği baskında (önce kendi inisiyatifi ve sonra tamamlayıcı idarî onay gereği) rol alır. Yaralanır berelenir. Bahişçilerin muhasibi olan adamın da yangın merdiveninden düşüp ölmesine belli belirsiz yol açmış gibi olur. Emin olamaz ve pek de aldırmaz. (Müstahak sayılır gibi kendince bir jüstifikasyon). Suça yönelenlere kişisel bir huncı vardır Bumper Morgan'ın.

Karşılaştığı bir esrar alıcısı ergeni suçüstü tevkif eder. Satıcıyı elinden geçirir. Sonra karnımı doyururken kelepçe taktığı ergeni çözüp ona da yemek ısmarlar (Büfeci ondan para almaz, misafiri için ödeme ısrarını da geri çevirir) . Çocuğun sadece ilgisiz bir ablası vardır. Bu polise kanı ısırır. Yarı-süreli çim biçme işindeki olduğundan indirimli fiyattan bir bahçe bakımı önerir. Polisin de futbol seyircisi olduğunu öğrenince beraber Dodger'ın maçına gitmek ister. Bumper bu manevî babalık talebinden de sıyrılıp işlemlerden sonra sırta kadem basar.

Görevde son günlerinde Bumper melankoliktir; tahlilleri filosofiktir. Sokakların kahramanı, onca esna-

fın kendisinden koruma hizmeti bekleyip güvenerek baktığı, yamuk yumuk işleri olanların ise heybetinden ürktüğü bu yorgun polis; buralarda sona yaklaşmanın hesabı kitabı içindedir. Cruz'un evinde bir akşam yemeğine gider. Eşinin nefis bol baharatlı Meksika yemeklerine yumulur. Bumper'ın emeklilik projesini son defa konuşurlar. Sergeant Cruz ağır Meksika içkisinden koltukta sızıp kalınca, kuvvetli arkadaşı bu çelimsiz rütbeli polisi odasına taşır. Arkadaşının eşine ve çocuklarına iyi akşamlar dileyerek evden ayrılır.

Gündüz devriyesi bitince sivil giyinip kendi arabasıyla, tanıdığı bir Arap lokantasına gider. Karnımı doyurur. Onlarla bir vesileyle önceden dost olmuştur. Göbek dansçı Arap melezi kız onun geldiğini görünce kendisine yanaşır. Zil zurna sarhoş olmuş polisi evinde ağırır. Kendisinden bir lütuf ister. Gözetim serbestisi yetkilisine nüfuz edip bir kürtaj seyahatine imkân sağlayabilir mi ve yatılı öğrenci kız kardeşlere sezdirilmeyi başarabilir mi? Polisin önceki evliliğini, ölen küçük oğlunu, sarhoş kafayla bu dansöze yaptığı içini açma konuşmasından öğreniriz.

Ertesi sabah erkenden, bir zamandır uğramadığı toptancı peynir mağazasına yönelir. Akşamdan kalmalığa karşı ilâç olsun diye meyveli yoğurt yer [Amerikan yoğurtları nâdiren sâde, ekseriya meyvelidir]. Sonra ayran (*buttered milk*) içesi gelir (Tezgâhtar ona önce yarım litrelik bir şişe verme gafletinde bulunursa da, sonradan ancak toparlanıp bir ikinci şişeyle, toplam ikram hacmini bir litreye baliğ etmeyi akıl eder). Buradaki bu yoğurt ve ayranların da artık son olacağını düşünür.

Cruz ile öğle yemeği için buluşacak iken bir vukuat havası sezer. Kendisine bir vedâ hediyesi almak üzere bir dükkâna giren *sergeant* Cruz tam o esnâda gelen soygunculara, üniformasıyla hedef teşkil etmiş ve oracıkta hayatını kaybetmiştir.

Bumper'ın başına kaynar sular dökülmüş gibi olur. Baş dedektife izah edip cevazını alarak, cesedin cebinden onun hep tılsım niyetine yanında taşıdığı Katolik tespihini alır. Aileye haber verme görevini de ona yüklerler. Bu sadmenin etkisi altında Cassie'e telefon eder. Bu gelişme üzerine onunla ne şimdi ne daha sonra gelemeyeceğini bildirir. Kadının ağlamasına da hiç oralı olmaz. Önceden değindiğimiz gibi kitabın sonunda, hırdavatçı ihtiyar Rollo'nun dükkânında göğüs armasını parlatırken buluruz onu.

SONUÇ

Emeklilik herkes için önemli bir dönüm noktasıdır ve kimi güzellikleri de beraberinde getirebilir. Polis için ise diğer işgörenlere nispetle daha ağır bir süreçtir. Bunun da saygınlık ve imtiyaz açısından bazı

⁸ İlkel kültürlerde erginleme törenleri bireyin yeni bir konuma yükselişini temsil eder. Ergenlik geldiğinde mevcut statüden [çocukluk] ayrılmayı ve fiziksel ve moral bir sınamadan geçerek yeni statüyü [çengâver] kazanmayı içerir (Sillamy 1967: 260). Böylesi törenler sanayi toplumlarında geleneksel toplumlara nazaran daha az belirgin ise de evlenme merasimleri gibi bazı biçimlerde yaşamağa devam ederler (Abercombie, Hill & Turner 1994: 360).

yitikler yaşamak gibi ağrlıklı olarak mânevî ve biraz da maddî gerekçeleri mevzu bahistir.

KAYNAKÇA

ABERCOMBRIE, Nicholas; HILL, Stephen & TURNER, Bryan S. (1994). **Dictionary of Sociology**, third edition, Penguin Boks, New York & London.

BAKER, Mark (1985). **Cops: Their Lives in Their Own Words**, Simon & Schuster, New York.

KAPLAN, Harold I; SADOCK, Benjamin C. & GREBB, Jack A. (1994). **Synopsis of Psychiatry, Behavioral Sciences, Clinical Psychiatry**, seventh edition, Williams & Wilkins, Baltimore & London.

SILLAMY, Norbert (1967). **dictionnaire de la psychologie**, librairie Larousse, Paris.

SOLOMON, Philip & PATCH, Vernon D. (1974). **Handbook of Psychiatry**, Lange Medical Publications, Los Altos, California.

WAMBAUGH, Joseph (1983). **Der Müde Bulle [The Blue Knight]**, (İngilizce'den Almanca'ya çeviren Sepp Leeb), Wilhelm Heyne Verlag, München.